

Levant-postzegels met firmaperforatie

(D. Scheper; uit: *Perfinpost* nr. 34, sept. 1995)

Tot nu toe zijn firmaperforaties gevonden in de Levant-zegels van een zestal landen. Dit artikel gaat vooral over de emissies, waarin ik perfins heb gevonden. Ook in andere emissies kunnen perfins voorkomen. De afbeeldingen in dit artikel kunnen helpen om Levantzegels te herkennen. Als u een leuke vondst kunt melden, dan zie ik uw reactie met belangstelling tegemoet.

Oostenrijk

In 1748 verhuist het postkantoor vanuit de Oostenrijkse ambassade naar een eigen gebouw in Constantinopel. Op dat moment geldt nog een uniform tarief voor alle correspondentie die door postkoeriers wordt vervoerd tussen Wenen en Constantinopel. Al snel wordt de service uitgebreid tot Smyrna. In die tijd zijn koeriers uit Wenen 20 dagen onderweg naar Constantinopel. Naar Smyrna komen daar nog 10 dagen bij.

Het vervoer van post over zee was grotendeels in handen van de Oostenrijkse Lloyd. Deze had de rechten voor postvervoer per schip tussen alle havens in de Levant. In havens zonder regulier postkantoor mocht de Lloyd bovendien Oostenrijkse postagentschappen vestigen. Dit heeft ertoe geleid dat Oostenrijk de meeste postkantoren in Turkije bezat. Deze kantoren distribueren vooral post van en naar Oostenrijk-Hongarije, Bulgarije, Zwitserland, Montenegro, Bosnië en Italië (de Italiaanse kantoren waren immers geruime tijd (1883-1908) gesloten).

Op 1 december 1863 worden de Oostenrijkse Levantzegels (voor Italiaans gebied) ook gebruikt in Constantinopel. Deze zegels met waarde in "Soldi" zijn zowel bekend met poststempels van Levantkantoren als met firma(!)stempels van de Lloyd. 1) zie "Aantekeningen".

Op 1 juni 1867 verschijnt de eerste permanente emissie voor alle Levantkantoren. De zegels tonen het profiel van Franz Josef, keizer van Oostenrijk en koning van Hongarije. De eerste perfins heb ik aangetroffen in de emissie van 1890 (afb.a). Bij deze zegels is de waarde in Kreuzer in beide benedenhoeken weggelaten om plaats te maken voor een opdruk in Turkse munt (para of piaster).

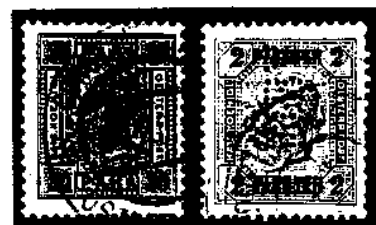
a

Bij de emissie van 1900 die de waarde vermeldt in Heller gold dezelfde werkwijze (b). Voor deze zegels werden drie drukgangen toegepast: een voor het zegelontwerp, de tweede voor de waarde in Kreuzer of Heller en de derde voor de opdruk in Turkse munt. 2)

b

Voor de nieuwe zegels uit 1904 tot 1907 waren maar twee drukgangen nodig. Deze zegels hebben de opdrukken ook in de bovenhoeken (c).

c

Op 15 juli 1908 worden de Levantzegels met opdruk vervangen door zegels met frankeerwaarde in Turkse munt (d) en 6 zegels in Franse munt. Los van de frankeerwaarde wijken deze zegels in ontwerp niet af van de in het moederland verschenen emissie voor het 60-jarig regeringsjubileum van keizer Franz Josef. De Levantzegels zijn echter gedrukt op gekleurd papier!

d

De zegels met frankeerwaarde in Franse munt staan bekend als de "Kreta-emissie". Naast de Oostenrijkse was ook de Franse post actief op Kreta. De Oostenrijkse krone was gelijk aan 1,05 franc en dus duurder. De uitgifte van Oostenrijkse Levantzegels voor Franse munt versterkte de concurrentiepositie van de Oostenrijkse kantoren. Ook bij de Duitse mark speelde het verschil in valutakoers een rol (zie de Duitse emissie uit 1908). 3)

Zegels van de Kreta-emissie komen niet zelden voor met poststempels van Constantinopel en andere kantoren. Ze werden ook buiten Kreta gebruikt voor massa-frantering van drukwerk en andere postale verrekningen van aanzienlijke bedragen. Deze werkwijze leverde grote handelaren een aantrekkelijk koersvoordeel op.

Op 30 september 1914 worden de Oostenrijkse kantoren voorgoed gesloten.

Rusland

Gelijk met dat van Oostenrijk wordt in 1748 een zelfstandig Russisch postkantoor gevestigd in Constantinopel. In 1799 volgen kantoren in Jassy en Boekarest. Langs deze plaatsen en het Russische grenskantoor in Olviopol verzorgt rond 1840 een tweemaandelijks koeriersdienst het postverkeer tussen Constantinopel en St.Petersburg.

Nadat deze postdienst tijdens de Krim-oorlog is gestaakt, wordt de reorganisatie van de post in de Levant in 1857 toevertrouwd aan de ROPiT, de in Odessa gevestigde Russische maatschappij voor stoomscheepvaart en handel. Met haar schepen vestigt de ROPiT een geregelde postdienst tussen de belangrijkste havens aan de Zwarte Zee en in de Levant.

Tot de sluiting van de kantoren in 1914 is de organisatie van de Russische post in handen van de ROPiT, die hiervoor 25% van de frankeerkosten mag behouden.

De kantoren behandelen vooral correspondentie van en naar Rusland, Turkije en Perzië. De directe service van de ROPiT is beperkt tot het postverkeer tussen de Russische Levantkantoren. Alle andere buitenlandse correspondentie verloopt via Odessa en de keizerlijke staatspost.

De Russische Levantzegels zijn hierdoor vrij schaars. Een voorbeeld kan dit verduidelijken. Een brief van Smyrna naar Triest, die op het Russische kantoor in Smyrna wordt ingeleverd, werd door de ROPiT vervoerd naar Odessa en pas vandaar verzonden naar Triest.

Bij inlevering in andere Levantkantoren werd de brief vervoerd naar Constantinopel en vandaar verzonden naar Triest. Deze korte verbinding had natuurlijk de voorkeur.

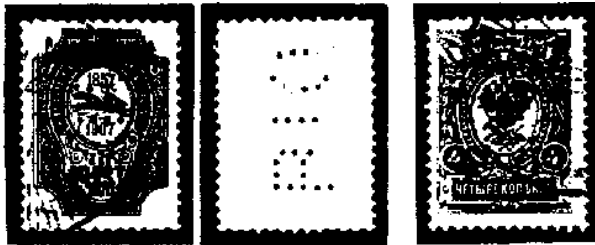
Tussen 1865 en 1868 verschijnen de eerste "postzegels" voor gebruik in de Levant. Dit waren (firma!)zegels van de ROPIT. In 1868 volgen de eerste Levantzegels van de Russische staatspost.

Het vroegste gebruik van perfins heb ik gevonden bij een zegel uit 1900. De zegel met een rode diagonale opdruk van "1 piaster"(e) behoort tot de eerste (proef)uitgifte met opdruk in Turkse munt. In 1903 volgt een permanente emissie met een diagonale opdruk in Turkse munt (f). Een serie uit 1907 herinnert aan het 50-jarig jubileum van de Russische postdienst in de Levant. In plaats van het gebruikelijke wapen van de tsaar, tonen de zegels de afbeelding van een stoomschip en de data 1857-1907.

f

De politieke situatie in 1907 was echter ongunstig voor de uitgifte van herdenkingszegels. Daarom volgde uitstel tot 10 mei 1909. De zegels dragen een horizontale opdruk in Turkse munt en krijgen enkele maanden later tevens een opdruk met de plaatsnaam van een van de 12 hoofdkantoren in de Levant.

g

h

Afbeelding g toont een zegel met de opdruk "Constantinopel". In november 1910 verschijnt een nieuwe emissie. Nu weer met een afbeelding van het wapen van de tsaar en een diagonale opdruk in Turkse munt (i).

Het 300-jarig bestaan van de Romanov-dynastie wordt herdacht in een serie uit 1913.

Voor gebruik in de Levant krijgen de zegels een opdruk in Turkse munt (i).

Op 1 oktober 1914 worden de Russische kantoren gesloten.

i

Frankrijk

Reeds in 1812 was er een Frans postkantoor in Constantinopel. Door de oorlog met Turkije over de onafhankelijkheid van Griekenland was dit kantoor van 1827 tot 1835 gesloten. Daarna en vooral in de jaren 1855 t/m 1875 vestigde Frankrijk ruim 30 postkantoren en agentschappen in de Levant. In 1905 waren er nog 22 open.

In het begin werd de Levantpost van gewone Franse zegels voorzien. Het gebruik in de Levant is slechts herkenbaar aan de voor Marseille geldende cijferstempels voor brieven die uit het buitenland kwamen via de Franse schepen van de Messageries (Maritimes) Nationale, die het regeringscontract had voor de zeepostroute naar de Levant.

Na 1877 kregen alle Levantkantoren hun eigen cijferstempels. De kantoren behandelden voornamelijk post voor en uit Frankrijk en koloniën, Spanje, Portugal, Griekenland, Zuid-Amerika, China en Japan.

Het koersverschil met de Turkse munt leidde ook bij de Franse regering tot het besluit om de zegels voor de Levant van een opdruk in Turkse valuta te voorzien. Dit bood ook kansen voor concurrentie met de postkantoren van Duitsland en Engeland, die reeds zegels met deze opdruk verstrekten. 4)

Op 16 augustus 1885 verschenen de Franse Levantzegels met opdruk in piastre (j).

Bij deze uitgifte werden de Levantkantoren dringend aangeraden om de zegels ook voor Turkse munt te verkopen. Door sommige kantoren zijn nog enige tijd de gewone Franse zegels verstrekt.

j

In 1902 en 1903 volgt de uitgifte van nieuwe zegels met inschrift "Poste Française Levant" (k), waarbij 10 waarden zonder opdruk en 5 met opdruk in "piastre" (l).

k

l

m

De zegels met opdruk waren voor brieven, de zegels zonder opdruk voor drukwerk, postkaarten en pakketpost.

Tijdens de eerste wereldoorlog zijn de Franse kantoren gesloten. Van 1918 tot 1921 worden gewone Franse zegels gebruikt. Daarna verschijnen nieuwe Levantzegels met een opdruk in Turkse munt (m, type zaaister). In juli 1923 worden de Franse kantoren gesloten.

Engeland

Voor Engeland vormde de Turkse Levant het startpunt voor lange reizen naar de Britse koloniën in Azië. Daarbij was Egypte een toegangspoort naar landen als India, Hongkong, Birma en Ceylon. In 1857 wordt in Constantinopel het eerste Britse Levant-kantoor geopend. Daarna volgen kantoren in Smyrna(1872), Beyrouth(1873) en Salonica(1900).

De kantoren behandelen vooral post van Engeland, Engelse koloniën, Egypte en Marokko. Voor frankering worden Britse zegels gebruikt die herkenbaar zijn aan letter en nummerstempels. Enkele voorbeelden zijn: Hongkong (B62), Constantinopel (=C=), Alexandrië (B01) en Suez (B02).

In 1885 krijgen enkele Britse zegels een opdruk in Turkse munt. De eerste perfin trof ik aan in een Victoria-zegel uit 1896 (n).

n

o

Van de emissie 1902 zijn meerdere zegels met perfin bekend (o). Deze zegels dragen een afbeelding van Edward VII met een opdruk in Turkse munt.

p

q

r

De twee laagste waarden zijn in 1906 van een andere opdruk voorzien (p). In 1905 verschijnen aparte zegels voor frankering van pakketpost. Nog steeds de zegels van Edward VII maar dit keer met de opdruk "LEVANT" (q). Een zelfde opdruk zien we in 1911 op zegels van George V (r).

Tijdens de eerste wereldoorlog zijn de Britse Levantkantoren gesloten. Aan het eind van 1918 worden ze door Britse troepen heropend. Tot 1921 worden gewone Britse postzegels gebruikt. Pas dan verschijnen nieuwe emissies voor gebruik in de Levant. Zegels met opdruk in Turkse munt en - voor pakketpost - zegels met opdruk "LEVANT". In september 1923 worden de Britse kantoren in Turkije definitief gesloten.

Duitsland

Het eerste Duitse postagentschap in de Levant werd op 1 maart 1870 gevestigd in de Duitse ambassade in Constantinopel. De activiteiten werden in 1875 verplaatst naar een kantoor in de wijk Galata, gelijk met een nieuw kantoor in de wijk Stamboul. In 1898 volgt een postkantoor in Jaffa en in 1900 worden kantoren geopend in Jeruzalem, Smyrna, Beyrout en in de wijk Pera van Constantinopel. De kantoren behandelden voornamelijk post uit en voor Duitsland, België, Nederland en Scandinavië.

In het begin zijn gewone Duitse zegels gebruikt. Vanaf 1884 werden deze zegels voorzien van opdrukken met de Turkse munteenheid in "para" of "piaster".

De opdrukken waren een gevolg van het feit dat grote aantallen Duitse zegels in Constantinopel met "korting" werden gekocht en gebruikt voor betaling aan bedrijven in Duitsland. Door het koersverschil tussen de Duitse en Turkse munt was deze handel aantrekkelijk. Door de zegels van een opdruk in Turkse munt te voorzien, werden ze ongeldig voor gebruik in Duitsland.

s

t

De opdrukken zien we op Duitse zegels van 1880 (keizerlijk wapen), 1889 (cijfer), 1900 (Germania "Reichspost", s) en 1902 ("Deutsches Reich", t).

De zegels van deze laatste emissie hebben een opdruk in Gotische letters. Ook zijn 5 waarden in 1908 voorzien van een opdruk in Franse munt (u). Zie het vermelde bij Oostenrijk over de "Kreta-emissie". In het najaar van 1914 worden de Duitse kantoren voorgoed gesloten.

u

Italië

In 1873 vestigt Italië postkantoren in Constantinopel, Smyrna en Beyrout. Ook hier zien we eerst de gewone zegels van het Koninkrijk Italië. Het gebruik in de Levant kan worden afgeleid van de door de kantoren gebruikte nummerstempels.

Om diverse redenen, waaronder het tegengaan van speculatie, besloot Italië om speciale zegels uit te geven voor de postkantoren in het buitenland. Deze zegels verschijnen in 1874 en wijken qua ontwerp slechts weinig af van de in 1863 en 1867 in Italië verschenen emissies. Voor een belangrijk verschil echter zorgt de opdruk van deze zegels met het woord "Estero" (=vreemd) in de vorm van een halve cirkel in Romaanse hoofdletters. Deze zegels zijn mij (nog) niet bekend met firmaperforatie.

In december 1883 worden de Italiaanse postkantoren in Turkije "tijdelijk" gesloten op aandringen van de Ottomaanse sultan.

Op verzoek van de Italiaanse handelsgemeenschap in de Levant deelt Italië de sultan in maart 1908 mee dat de postkantoren in Constantinopel en Smyrna zullen worden heropend en dat nieuwe kantoren worden gevestigd in Jeruzalem, Salonica en Valona (zie Perfinpost 33).

Voor frankering gelden Italiaanse zegels uit 1906 met opdruk in Turkse munt. In Smyrna en Jeruzalem zijn ook nog enige tijd Italiaanse zegels zonder opdruk gebruikt.

Speciaal voor Constantinopel verschijnt in 1908 een serie waarden met opdruk in Turkse munt. De opdrukken worden ter plaatse aangebracht in het kantoor van de "Levant Herald".

v

In 1909 volgt een nieuwe emissie voor alle Levantkantoren. Vlak boven de opdruk in Turkse munt tonen de zegels een opdruk van de verschillende plaatsnamen: Costantinopoli (v), Smirne, Gerusalemme, en andere hoofdkantoren in de Levant.

Tijdens de Turks-Italiaanse oorlog (1911-12) en WO1 (1914-18) zijn de kantoren in Turkije gesloten. Tussen 1920 en 1923 verschijnen nieuwe emissies voor gebruik door de Levantkantoren, deels met alleen een opdruk in Turkse munt (x) en deels tegelijk met een hoog op de zegels geplaatste opdruk "Costantinopoli" (y).

x

y

In de herfst van 1923 worden de Italiaanse kantoren gesloten.

Tot zover een overzicht van de Levantzegels die met een perfin (kunnen) voorkomen. Wellicht bent u nieuwsgierig geworden naar de perfins zelf. Daarover verschijnt binnenkort een interessant artikel van onze onvermoeibare Ruud Hammink! Nog even geduld dus en dan heeft u een goed overzicht van de mogelijkheden van dit verzamelgebied.

D. Scheper. Leidschendam.

Aantekeningen:

1) Deze "soldi-zegels" zijn de vroegste Oostenrijkse Levantzegels. Ze zijn oorspronkelijk uitgegeven voor gebruik in Lombardo-Venetie maar later ook voor de Oostenrijkse postkantoren in de Donaulanden en de Turkse Levant.

2) Het drukproces van de zegels uit 1890 en 1900 verliep als volgt. De eerste drukgang zorgde voor afdruk van het zegelbeeld zonder vermelding van de frankeerwaarde. Bij de tweede drukgang werd een afdruk van de Oostenrijkse frankeerwaarde in Kreuzer(1890) of Heller(1900) aangebracht op de bovenste helft van de zegels. Bij de derde "drukgang" werd de onderste helft van de zegels voorzien van een opdruk in Turkse munt (para of piaster). Bij de emissies uit 1904 en 1907 was de eerste drukgang hetzelfde als bij de zegels uit 1890 en 1900. Bij de tweede en laatste "drukgang" werden de zegels zowel onder als boven voorzien van een opdruk in Turkse munt.

3) De term "Kreta-emissie" kan verwarring wekken. De zegels, met frankeerwaarde in Franse munt (centimes en franc) , waren geldig in de gehele Turkse Levant maar zijn eerst op Kreta en pas later in Constantinopel uitgegeven. De aanleiding voor deze zegels was het koersverschil tussen de meest gangbare valuta waaronder de in 1908 iets "goedkopere" Franse Franc. Een voorbeeld kan dit verduidelijken. Wanneer 100 zegels op het Franse kantoor werden verkocht voor 100 Francs, kostte een zelfde aantal (met vergelijkbare frankeerwaarde) op een Oostenrijks of Duits kantoor resp. 100 Krone of 100 Mark. Omdat 100 Krone (of Mark) gelijk was aan 105 Francs, betaalde de klant dus te veel. Bij het Franse kantoor zou hij 5 zegels meer hebben gehad. Aanbieders van veel post boden dit dus liever bij de Franse kantoren aan. Om met de Franse kantoren te kunnen concurreren, besloten Oostenrijk en Duitsland om hun zegels tegen Franse munt aan te bieden. Om praktische redenen werd daarom besloten tot de uitgifte van zegels met frankeerwaarde in Franse munt.

4) Zoals gezegd, gebruikten de Levantkantoren in eerste instantie de gewone frankeerzegels van het betrokken land. Deze werden verkocht voor de op de zegels vermelde frankeerwaarde in Westerse valuta of voor een vaste prijs in Turkse piasters. Door de voortdurende devaluatie van de Turkse munt nam betaling met Turkse valuta toe. Vooral speculanten kochten massaal in. Hierbij is van belang dat postzegels in die tijd als betaalmiddel golden bij diverse internationale transacties via postkantoren. Daarom werd door diverse Levantlanden besloten om de zegels van een opdruk in Turkse munt te voorzien. De zegels konden dan niet meer voor betaling in Westerse valuta worden gebruikt.

Geraadpleegde bronnen:

- "Stamps of the Levant Post Offices" door D.B. Armstrong (1913);
- "Les Timbres des Bureaux Etrangers du Levant" door A. Mazloum (1945);
- "Die Postwertzeichen von Osterreich" door E. Muller (1924);
- catalogi van Michel en Yvert.